EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 13.3.2024
COM(2024) 123 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN

om halvtidsöversynen av det åttonde miljöhandlingsprogrammet

{SWD(2024) 60 final}

1. INLEDNING 2
2. FRAMSTEG MOT PRIORITERADE MÅL 3
2.1 Snabb och förutsägbar minskning av växthusgasutsläppen och förbättring av naturliga kolsänkor 3
2.2 Stärka och integrera klimatanpassning, inklusive ekosystembaserade strategier 6
2.3 En ren cirkulär ekonomi 8
2.4 Nollförorening för en giftfri miljö 10
2.5 Skydda, bevara och återställa den biologiska mångfalden 13
2.6 Minskat miljö- och klimattryck från produktion och konsumtion 15
3. FRAMSTEG NÄR DET GÄLLER VALDA NÖDVÄNDIGA VILLKOR 17
3.1 Genomförande, verkställighet och rättsstatsprincipen på miljöområdet 17
3.2 Finansiering av omställningen 18
3.3 Styrning för ett integrerat beslutsfattande 20
3.4 Hållbara affärsmodeller för en resilient ekonomi 20
3.5 Rättvis omställning och rättvisa miljövillkor 21
3.6 Sambandet mellan miljö och hälsa 22
3.7 Digitalisering 23
3.8 Globalt genomslag 23
4. MÅTT PÅ FRAMSTEGEN 24
5. SLUTSATSER 25

1. INLEDNING

I den europeiska gröna given erkänns allvaret i generationsutmaningen med klimatförändringar och miljöförstöring, som forskare och i allt högre grad ekonomer varnar för kan nå en punkt utan återvändo[1]. Genom den gröna given är EU på väg att bli världens första klimatneutrala kontinent senast 2050 på ett sätt som är resurseffektivt och inte lämnar någon individ eller plats utanför[2]. Den innehåller en agenda för EU:s omvandling till en modern och konkurrenskraftig ekonomi som är motståndskraftig mot yttre chocker och som gör det möjligt för människor att leva ett rättvist och välmående liv i en hälsosam miljö.

Med utgångspunkt i den gröna given fastställs i **det åttonde miljöhandlingsprogrammet**[3] en ram för miljö- och klimatpolitiska åtgärder fram till 2030 med sex tematiska prioriterade mål för 2030 och ett långsiktigt prioriterat mål för 2050 om att leva gott inom planetens gränser. Där fastställs också de nödvändiga förutsättningarna för att alla sektorer ska kunna uppnå målen på ett enhetligt sätt. Genomförandet av programmet är grundläggande för att uppnå miljö- och klimatmålen i FN:s Agenda 2030 och FN:s mål för hållbar utveckling samt för att fullgöra multilaterala miljö- och klimatavtal.

I enlighet med artikel 5.1 i det åttonde miljöhandlingsprogrammet innehåller denna rapport en **halvtidsöversyn**[4] av de framsteg som gjorts när det gäller att uppfylla programmets tematiska prioriterade mål. Den granskar statusen för de nödvändiga villkoren och de framsteg som gjorts för att övervaka och bedöma systemförändring. Den åtföljs av ett arbetsdokument från kommissionens avdelningar som ger djupare insikter om varje prioriterat mål, den möjliggörande ramen och övervakningen samt programmets vision för 2050.

Denna halvtidsöversyn bygger på **Europeiska miljöbyråns (EEA) övervakningsrapport** om framstegen mot målen för miljöhandlingsprogrammet[5], som i sin tur baseras på övervakningsramen för programmet[6]. Den tar också hänsyn till diskussionerna med medlemsstaternas experter och intressenter, den återkoppling som mottagits som svar på uppmaningen att lämna synpunkter[7] och andra relaterade resultat.

På det hela taget har EU:s ambitiösa åtgärder lett till framsteg, särskilt när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser, förbättra luftkvaliteten och mobilisera finansiering för den gröna omställningen. **Att uppnå målen för 2030 är inom räckhåll** om medlemsstaterna uppfyller sina åtaganden att genomföra politik och lagar.

Det krävs dock ytterligare insatser för att övergå till hållbar produktion och konsumtion. Detta skulle bland annat kräva att man tillsammans med berörda aktörer utforskar lämpliga alternativ inom viktiga ekonomiska sektorer, vilket samtidigt skulle kunna säkerställa EU:s

[1] https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf. I den globala riskrapporten från Världsekonomiskt forum 2024 framhålls klimatförändrings- och miljöförstöringsrisker som de största riskerna på kort och lång sikt.
[2] COM(2019) 640 final.
[3] Beslut (EU) 2022/591.
[4] Artikel 4 i beslut (EU) 2022/591.
[5] https://www.eea.europa.eu/publications/european-union-8th-environment-action-programme.
[6] COM(2022) 357 final.
[7] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14080-8th-Environment-Action-Programme-Mid-term-Review_sv.

konkurrenskraft. EU:s konsumtion leder till effekter som fortfarande överskrider vissa av planetens gränser. Även om betydande resultat har uppnåtts under de senaste åren, däribland omfattande användning av förnybar energi och ett minskat beroende av fossila bränslen, skulle EU kunna minska användningen av råvaror och fossila resurser ytterligare. Detta skulle bidra till att minska luft-, vatten- och markföroreningarna och förlusten av biologisk mångfald och därmed minska trycket på ekosystemen och värdekedjorna.

Det är därför viktigt att **anta och till fullo genomföra de ambitiösa åtgärder som vidtas inom ramen för den europeiska gröna given och som återspeglas i det åttonde miljöhandlingsprogrammet** för att uppnå verkliga effekter på plats och långsiktig resiliens hos EU:s ekonomi och samhälle.

2. FRAMSTEG MOT PRIORITERADE MÅL

2.1 Snabb och förutsägbar minskning av växthusgasutsläppen och förbättring av naturliga kolsänkor

Klimatförändringarna sker allt snabbare och får allt allvarligare konsekvenser för människor, natur och ekonomier, både i EU och i resten av världen.

EU har gjort betydande framsteg mot målet att minska nettoutsläppen av växthusgaser. Men unionen måste göra mer för att nå målet för nettoupptag av växthusgaser genom kolsänkor från sektorn för markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF). Tendenserna för denna sektor är negativa i EU, som förlorar kolsänkor, och i vissa medlemsstater ger markanvändningssektorn upphov till utsläpp i stället för upptag.

Sammantaget visar uppgifterna för 2022 att **EU:s inhemska utsläpp av växthusgaser** (exklusive internationell luftfart) minskar stadigt och att de har sjunkit med 32,5 % jämfört med 1990[8]. För att uppnå EU:s mål för minskning av växthusgaser fram till 2030 (minst –55 % jämfört med 1990) och uppnå klimatneutralitet senast 2050 måste dock **takten i utsläppsminskningen öka till nästan tre gånger den genomsnittliga årliga minskningstakt** som uppnåtts under det senaste decenniet. I förhållande till tidigare begränsningsinsatser måste de mest betydande utsläppsminskningarna göras när det gäller byggnader och transporter, där takten i utfasningen av fossila bränslen är långsam eller utvecklingen till och med går i fel riktning.

För att nå målet för nettoupptag av växthusgaser genom kolsänkor från LULUCF är det viktigt att öka koldioxidupptaget avsevärt.

EU fastställde ett rättsligt bindande mål för att uppnå **klimatneutralitet och klimatresiliens i hela ekonomin senast 2050 i den europeiska klimatlagen**[9], som antogs 2021. I den europeiska klimatlagen fastställs också ett interimsmål om en inhemsk minskning av nettoutsläppen av växthusgaser (utsläpp efter avdrag för upptag) på minst 55 % fram till 2030 jämfört med 1990 års nivåer.

[8] COM(2023) 653 final.
[9] Förordning (EU) 2021/1119.

Genom **55 %-paketet**[10] är EU på väg att nå sina klimatmål på ett rättvist, kostnadseffektivt och konkurrenskraftigt sätt. EU har antagit de flesta av de viktigaste förslagen i paketet[11] som, om det genomförs fullt ut, kommer att säkerställa att EU uppfyller sitt uppdaterade nettomål för växthusgaser fram till 2030. **EU:s reviderade utsläppshandelssystem** är nu mer ambitiöst och kommer att minska utsläppen med 62 % 2030 jämfört med 2005 års nivåer och utvidgas till att omfatta internationella sjötransporter. Ett nytt separat system för handel med utsläppsrätter kommer att tillämpas på växthusgasutsläpp från bränsleförbränning inom vägtransporter och byggnader och sektorer med små utsläpp[12] med en minskning av utsläppen med 42 % 2030 jämfört med 2005.

EU beslutade att höja det övergripande utsläppsminskningsmålet enligt **förordningen om ansvarsfördelning**[13], som omfattar utsläpp av växthusgaser från inhemska transporter (exklusive koldioxid från luftfarten), byggnader, jordbruk, småföretag och avfall, från 29 % till 40 % fram till 2030 jämfört med 2005, **med reviderade mål för 2030 för varje medlemsstat**.

I den **nya förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk**[14] fastställs ett övergripande mål på EU-nivå om att uppnå 310 miljoner ton koldioxidekvivalenter för landbaserade nettoupptag 2030.

Under 2022 och 2023 lade kommissionen fram ytterligare förslag för att påskynda den rättvisa och inkluderande omställningen till klimatneutralitet. Parlamentet och rådet nådde till exempel en överenskommelse om den reviderade förordningen om fluorerade växthusgaser (*f-gasförordningen*)[15], som kommer att ytterligare minska utsläppen från dessa mycket potenta växthusgaser. Kommissionen föreslog mer ambitiösa utsläppsminskningsmål för tunga fordon[16]. Den lade också fram REPowerEU-planen[17] med särskilda åtgärder för att minska EU:s energiberoende av ryska fossila bränslen och för att påskynda genomförandet av den europeiska gröna given med nya åtgärder som bygger på 55 %-paketet. För att stärka EU:s öppna strategiska oberoende och konkurrenskraft och främja innovation, särskilt inom grön teknik, och säkerställa en smidig klimatomställning, lade kommissionen fram en industriplan för den gröna given. Rättsakten om nettonollindustri och rättsakten om kritiska råvaror[18] är de viktigaste rättsakterna för att uppnå dessa mål.

[10] COM(2021) 550 final.
[11] Detta inbegriper det reviderade direktivet om EU:s utsläppshandelssystem, ett nytt utsläppshandelssystem för byggnader, vägtransporter och bränslen, reserven för marknadsstabilitet, förordningen om ansvarsfördelning, koldioxidstandarder för personbilar och lätta lastbilar, förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk, mekanismen för koldioxidjustering vid gränserna, inrättandet av den sociala klimatfonden, FuelEU Maritime, förordningen om infrastruktur för alternativa bränslen (AFIR), ReFuel EU Aviation, energieffektivitetsdirektivet och direktivet om förnybar energi. Endast det föreslagna reviderade direktivet om energibeskattning väntar fortfarande på att en överenskommelse ska träffas.
[12] Direktiv (EU) 2023/959 om ändring av direktiv 2003/87/EG.
[13] Förordning (EU) 2023/857.
[14] Förordning (EU) 2023/839.
[15] COM(2022) 150 final.
[16] COM(2023) 88 final.
[17] COM(2022) 230 final.
[18] Mer information finns i 2023 års lägesrapport om klimatåtgärder.

Koldioxidupptag kommer att behövas för att EU ska nå klimatneutralitet 2050 och därefter övergå till negativa utsläpp, för att minimera EU:s samlade budget för växthusgaser[19]. För att säkerställa EU-certifierade koldioxidupptag av hög kvalitet föreslog kommissionen ett regelverk för **certifiering av koldioxidupptag**[20]. Syftet är att upprätta en transparent och trovärdig ram för styrning, bland annat för utveckling av certifieringsmetoder, som uppmuntrar till ytterligare investeringar i verksamheter för koldioxidupptag och ökar användningen av dessa. Kommissionen utfärdade ett meddelande om industriell koldioxidhantering i februari 2024 för att stödja EU:s åtgärder för att uppnå klimatneutralitet senast 2050 och negativa utsläpp därefter.

Med **strategierna för biologisk mångfald, mark och skog** satte EU upp ambitiösa mål för att skydda ekosystemen, särskilt koldioxidrika ekosystem. Förordningen om restaurering av natur[21] kommer att bidra till att **återställa skadade ekosystem, särskilt sådana som har stor potential att avskilja och lagra koldioxid**, såsom skogar, torvmarker och våtmarker. EU:s åtagande att plantera minst **3 miljarder ytterligare träd** fram till 2030 kommer också att stödja klimatbegränsande åtgärder. Genom att säkerställa att EU:s konsumtion och produktion inte bidrar till avskogning är förordningen om **avskogningsfria produkter**[22] ett annat viktigt verktyg i kampen mot klimatförändringarna och stoppar förlusten av biologisk mångfald.

Ett fullständigt genomförande av 55 %-paketet och mobilisering av **tillräckliga investeringar** (se avsnitt 3.2) är avgörande. För vissa medlemsstater är framstegen inte förenliga med den åtgärdsnivå som krävs för att uppnå de långsiktiga klimatmålen.

På grundval av informationen i utkasten till **uppdaterade nationella energi- och klimatplaner** uppskattas nettoutsläppen av växthusgaser 2030 vara 51 % lägre än 1990[23], dvs. 4 procentenheter under det mål på 55 % som fastställs i klimatlagen. I denna uppskattning används det tak som införts för LULUCF-sektorns bidrag till 55 %-målet, fastställt till 225 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Om bidraget från LULUCF-sektorn läggs till utöver detta tak skulle det leda till en total utsläppsminskning på 51,7 %. I utkastet till uppdaterade nationella energi- och klimatplanerna anges att EU inte kommer att uppnå klimatneutralitet 2050[24]. Även om utsläppen i EU har minskat med 32,5 %[25] sedan 1990 visar analysen av de beräknade utsläppen i utkastet till uppdaterade nationella energi- och klimatplanerna att takten måste ökas. Utkasten till uppdaterade nationella energi- och klimatplaner för oss närmare EU:s mål för 2030, men det finns ett tydligt behov av ytterligare insatser för att påskynda genomförandet av den överenskomna lagstiftningen i 55 % -paketet. Medlemsstaterna håller nu på att uppdatera sina planer fram till juni 2024 och överväger hur man kan förbättra politiken

[19] ESABCC (2023), *Scientific advice for the determination of an EU-wide 2040 climate target and a greenhouse gas budget for 2030-2050*, DOI: 10.2800/609405.
[20] COM(2022) 672 final.
[21] COM(2022) 304 final.
[22] Förordning (EU) 2023/1115.
[23] Totala nettoutsläpp av växthusgaser, inklusive LULUCF-sektorn och exklusive internationella transporter.
[24] I lägesrapporten om klimatåtgärder 2023 uppskattas att EU:s medlemsstater fortfarande behöver vidta ytterligare begränsningsåtgärder för att uppnå klimatneutralitet senast 2050 för att minska omkring 1 600 miljoner ton koldioxidekvivalenter (eller 34 procentenheter). Uppgifterna i de nationella energi- och klimatplanerna är i linje med denna slutsats.
[25] *EU:s lägesrapport om klimatåtgärder 2023*, COM(2023) 653 final.

och öka investeringarna för att uppnå målet om en nettominskning av växthusgasutsläppen på minst 55 % fram till 2030.

I februari 2024 offentliggjorde kommissionen, i enlighet med den europeiska klimatlagen, ett meddelande och en detaljerad konsekvensbedömning av **EU:s klimatmål för 2040** för att fastställa vägen från det överenskomna delmålet för 2030 **till nettonollutsläpp senast 2050**. Målet för 2040 kommer att ge beslutsfattare och investerare förutsägbarhet för att hålla EU på rätt spår till klimatneutralitet och stödja genomförandet av målen för 2030. Det kommer också att sända en stark signal till EU:s partner runtom i världen om behovet av att intensifiera de globala klimatåtgärderna.

Genom kommissionens meddelande inleds en dialog med berörda parter om vägen mot 2040. Ett lagförslag om att ändra den europeiska klimatlagen för att inkludera detta mål, liksom den politiska ramen efter 2030, kommer att bli en uppgift för nästa kommission. Det överenskomna målet kommer att ligga till grund för EU:s nya nationellt fastställda bidrag, som alla parter i Parisavtalet måste lämna in 2025.

2.2 Stärka och integrera klimatanpassning, inklusive ekosystembaserade strategier

Enligt de senaste utvärderingsrapporten från den mellanstatliga panelen för klimatförändringar kommer väder- och klimatrelaterade extrema händelser som översvämningar, torka och värmeböljor att bli vanligare och allvarligare. Detta kommer att ske även i det bästa scenariot med en snabb och kraftig global minskning av växthusgasutsläppen för att uppnå målen i Parisavtalet.

Effekterna av klimatförändringarna på ekosystem, socioekonomiska sektorer och människors hälsa och välbefinnande märks redan.

Väder- och klimatrelaterade händelser i Europa har orsakat **ett stort antal dödsfall**, uppskattningsvis mellan 85 000 och 145 000 mellan 1980 och 2020[26], främst på grund av värmeböljor. År 2022 uppskattas värmeböljor ha orsakat en överdödlighet på mer än 60 000 personer, en siffra som endast överträffas av värmeböljorna 2003, som orsakade en överdödlighet på 70 000 personer[27]. Alla regioner och socioekonomiska kategorier påverkas av effekterna av klimatförändringarna, men inte på samma sätt, och utsatta hushåll är oproportionerligt utsatta för ovannämnda hot.

De ekonomiska förlusterna till följd av extrema väder- och klimatförhållanden ökar och uppgår till **52,3 miljarder euro 2022**, där översvämningar har de största effekterna (40 %).

Omfattningen av **områden som drabbats av torka** har ökat i EU mellan 2000 och 2022[28]. Det område där vegetationsproduktiviteten påverkades negativt femfaldigades 2022 jämfört med genomsnittet under denna period. Över 50 % av vegetationsytan drabbades till exempel av torka i Belgien, Luxemburg och Slovenien det året, jämfört med det långsiktiga

[26] Beroende på datakällorna (NatCatSERVICE och CATDAT). Se https://www.eea.europa.eu/publications/economic-losses-and-fatalities-from.

[27] Heat-related mortality in Europe during the summer of 2022 |. Nature Medicine.

[28] EEA, 04-Drought impact on ecosystems in Europe-indicator — European Environment Agency (europa.eu).

genomsnittet på mindre än 10 %. Å andra sidan såg Irland inga påvisbara effekter alls. Torkstress hämmar ekosystemens förmåga att lagra koldioxid, hantera effekterna av efterföljande översvämningar, bidra till livsmedelsproduktionen och ge en lång rad andra fördelar. Värmeböljor beräknas öka i framtiden och kontinentala regioner och Medelhavsregioner förväntas se mindre sommarnederbörd. Detta gör det alltmer angeläget att bygga upp resiliens genom markförvaltningsmetoder.

I EU:s **strategi för klimatanpassning** 2021[29] fastställs visionen att uppnå ett klimatresilient EU senast 2050, som är helt förberett för att hantera de oundvikliga och redan synliga effekterna av klimatförändringarna.

I **EU:s klimatlag fastställs en skyldighet** för EU och dess medlemsstater att kontinuerligt göra framsteg när det gäller att minska sårbarheten för klimatpåverkan, stärka resiliensen och bygga upp anpassningsförmåga. Kommissionen utfärdade en bedömning enligt EU:s klimatlag i december 2023. Nästan alla EU-medlemsstater har genomfört **klimatriskbedömningar**, även om endast ett fåtal tillhandahåller kraftfulla omfattande klimatriskbedömningar inom fler än fem sektorer. Hälsa, jordbruk, skogsbruk, biologisk mångfald, energi och vattenförvaltning rapporteras vara de politikområden/sektorer som påverkas mest av klimathot i Europa. Alla medlemsstater har infört **nationella anpassningsstrategier** och/eller **anpassningsplaner**. Kommissionen har utfärdat en ny **uppsättning riktlinjer för att hjälpa medlemsstaterna** att uppdatera och genomföra dem.

Åtta medlemsstater har införlivat delar av sin anpassningspolitik i sina **nationella rättsliga ramar**. Det saknas mekanismer för övervakning, rapportering och utvärdering i flera medlemsstater. **Naturbaserade lösningar** inkluderas endast i begränsad utsträckning på strategisk nivå och genom policydokumenten, särskilt i sektorsstrategier och sektorsplaner. Bedömningen av **anpassningskostnaderna** är fortfarande en utmaning för många medlemsstater och deras planer och strategier saknar ofta särskilda budgetar eller finansieringsflöden för att genomföra planerna.

Samtidigt pågår omfattande åtgärder för att genomföra EU:s anpassningsstrategi för 2021. Samstämmigheten i politiken har förbättrats genom arbetet med att **integrera anpassningen i annan EU-politik**, t.ex. hälsopolitik. Mer allmänt har framsteg gjorts när det gäller att öka medvetenheten om klimatpåverkan och om behovet av att förbereda sig för den[30].

I mars 2024 utfärdade kommissionen ett **meddelande om hantering av EU:s klimatrisker**, med utgångspunkt i en vetenskaplig rapport om europeisk klimatriskbedömning och andra källor. I meddelandet presenteras åtgärdsområden där det behövs en stegvis förändring för att effektivt skydda medborgarna och våra ekonomier. Man betonade också det europeiska mervärdet av att stödja åtgärder på nationell och privat kompetens- och riskägandenivå.

[29] COM(2021) 82 final.

[30] Se t.ex. European Torought Risk Atlas och European Torought Impact Database, Floods viewer och Sendai-ramverket för katastrofriskreducering – Halvtidsöversyn 2023, på https://data.europa.eu/doi/10.2795/151300.

2.3 En ren cirkulär ekonomi

Den cirkulära ekonomin har potential att minska koldioxidutsläppen och trycket på naturresurserna och den biologiska mångfalden samt att minska föroreningarna. Den kan hjälpa EU att öka resursproduktiviteten med upp till 3 % årligen och nå målet om klimatneutralitet 2050. Cirkulära ekonomiska modeller kan också driva på EU-ekonomins långsiktiga konkurrenskraft, öka dess resiliens och trygga försörjningstryggheten[31].

EU har nu en sund rättslig ram för att påskynda övergången **till en cirkulär ekonomi**. Det tar dock tid innan lagstiftning får effekt. Det krävs samordnade åtgärder för att införa denna ram för att ta itu med de negativa miljöeffekterna av materialkonsumtion och de ohållbara trender när det gäller avfallsgenerering som observerats under det senaste årtiondet i EU. Att intensifiera åtgärderna på alla nivåer och inom alla sektorer kommer att vara avgörande för att frikoppla tillväxten från användningen av naturresurser, säkerställa en hållbar användning av material och öka resiliensen och försörjningstryggheten.

EU:s materialavtryck var 14,8 ton per capita 2022, **en ökning med 6 % under det senaste årtiondet**. De flesta material är icke-metalliska mineraler, som drivs av byggverksamhet, som såg den högsta ökningen i materialanvändning (+22 %)[32].

EU:s totala **avfallsgenerering** från alla ekonomiska verksamheter och hushåll **har minskat med nästan 3 %** under det senaste decenniet för att nå 4,8 ton per capita 2020, vilket visar en viss frikoppling från BNP. Avfallet från förpackningar, särskilt plastförpackningar, har dock ökat med mer än 20 % under det senaste årtiondet i EU för att nå upp till 36 kg plastförpackningsavfall per person 2021[33]. Mer avfall materialåtervinns och återvinns i EU, men endast en begränsad mängd material (omkring 11,5 %) återgår till ekonomin som återvunnet material 2022[34].

Tack vare en **ökning av resursproduktiviteten** med cirka 35 % sedan 2000[35] minskade EU:s växthusgasutsläpp från produktionen med omkring 25 % från 2008–2021, vilket visar att omställningen till en cirkulär ekonomi spelar en viktig roll på vägen mot klimatneutralitet[36].

Syftet med **2020 års handlingsplan för den cirkulära ekonomin**[37] är att frikoppla den ekonomiska tillväxten från resursanvändning, minska vårt konsumtionsavtryck, fördubbla den cirkulära materialanvändningen, avsevärt minska de totala avfallsvolymerna och halvera mängden restavfall (inte återvunnet avfall) från kommunalt avfall.

Kommissionen har lagt fram alla **35 åtgärder som tillkännagivits i handlingsplanen**. **Förordningen om ekodesign för hållbara produkter**[38] är ett banbrytande produktpolitiskt initiativ som bygger på ekodesigndirektivets livscykelperspektiv, och den utvidgar ramen för

[31] *Growth Within: A Circular Economy Vision for a Competitive Europe*; McKinsey Centre for Business and Environment & Ellen Macarthur Foundation; juni 2015. Enligt meddelandet *EU:s konkurrenskraft på lång sikt – efter 2030*, COM(2023) 168 final.
[32] Dataset från Eurostat (cei_pc020)
[33] Dataset från Eurostat (cei_pc050)
[34] Dataset från Eurostat (cei_srm030)
[35] Dataset från Eurostat (cei_pc030)
[36] Dataset från Eurostat (cei_gsr011)
[37] COM(2020) 98 final.
[38] COM(2022) 142 final.

fastställande av prestanda- och informationskrav, inklusive ett **digitalt produktpass** för ett brett spektrum av produkter. Det kommer att vara viktigt att genomföra denna förordning under de kommande åren för att säkerställa att cirkulära och hållbara produkter blir normen. **Direktivet om mer konsumentmakt**[39] och förslaget till ett **direktiv om miljöpåståenden**[40] kommer att underlätta konsumenternas val genom att göra det möjligt för dem att identifiera hållbara produkter som de kan köpa utan att bli vilseledda.

Nya initiativ har också lanserats för att ta itu med miljöproblem kopplade till produktion och konsumtion av textilier, och dessa vägleds av EU:s **strategi för hållbara och cirkulära textilier**. Den nya **batteriförordningen**[41] och förslagen till förordning om **förpackningar och förpackningsavfall**[42] och om **fordonskonstruktion och hantering av uttjänta fordon**[43] är andra **initiativ som förändrar spelreglerna**.

Kommissionen har sett över viktiga rättsakter om avfall, inklusive **förordningen om transport av avfall**[44] och en uppdatering av gränsvärdena för **långlivade organiska föroreningar** i avfall[45]. Kommissionen har också föreslagit en riktad översyn av ramdirektivet om avfall för att ta itu med **livsmedels- och textilavfall**[46], med särskild tonvikt på att förebygga avfall och utvidga omfattningen av utökat producentansvar.

Kommissionen lanserade initiativ för att minska plastföroreningar, inklusive åtgärder för att förhindra att **mikroplast släpps ut**[47] i miljön, särskilt ett förslag för att **hantera föroreningar från förluster av plastpellets** och en **begränsning av avsiktligt tillsatt mikroplast**. Den lade också fram en ny politisk ram för **biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast**[48] och gjorde framsteg med genomförandet av åtgärder för att minska **engångsplast**. Internationellt pågår förhandlingar om ett nytt globalt fördrag om plastföroreningar.

Cirkularitetsprinciperna **integreras i EU:s politik**, såsom den europeiska sociala handlingsplanen, renoveringsvågen, forskning och innovation. Cirkularitet är också en hörnsten i rättsakten om kritiska råvaror[49] som bidrar till industriplanen för den gröna given. Det står också i centrum för sektorsspecifika omställningsvägar för att minska koldioxidutsläppen från den europeiska industrin, och är en viktig drivkraft för att uppnå målen för andra prioriterade mål i det åttonde miljöhandlingsprogrammet.

Beslutsfattare, företag, offentliga myndigheter och allmänheten har engagerat sig i initiativ om den cirkulära ekonomin under de senaste tio åren, via Europeiska plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin. Hittills har 23 medlemsländer antagit strategier, handlingsplaner eller färdplaner för den cirkulära ekonomin.

[39] COM(2022) 143 final.
[40] COM(2023) 166 final.
[41] Förordning (EU) 2023/1542.
[42] COM(2022) 677 final.
[43] COM(2023) 451 final.
[44] COM(2021) 709 final.
[45] Förordning (EU) 2022/2400 om långlivade organiska föroreningar.
[46] COM(2023) 420 final.
[47] COM(2023) 645 final och kommissionens rättsakt C(2023) 6419.
[48] COM(2022) 682 final.
[49] COM(2023) 160.

EU lanserade och stödde den globala alliansen för en cirkulär ekonomi för att påskynda den **globala omställningen**.

Åtgärder som effektivare resursanvändning i produktionen, förlängning av produkternas livslängd eller ersättning av primära råvaror med mindre koldioxidintensiva återvinningsmaterial beräknas potentiellt kunna bidra med 20–25 % till EU:s klimatmål senast 2050. Åtgärder pågår också för att utforska synergieffekterna mellan den cirkulära ekonomin och en hållbar bioekonomi.

Optimeringen av materialanvändningen minskar **beroendet av importerade material** avsevärt. I EU importeras cirka 23 % av materialen[50], främst fossila bränslen, inklusive plast (71 % av importen), och kritiska råvaror (som kobolt och kisel) som behövs för den gröna och digitala omställningen[51].

För att finansiera den gröna omställningen krävs starka partnerskap med medlemsstater och företag, som drivs av EU:s riktmärken och **välriktade investeringar**, där EU-taxonomin är en viktig referenspunkt för att mobilisera och vägleda hållbar finansiering. Ytterligare användning av **marknadsbaserade instrument** och **grön offentlig upphandling** på EU-nivå och nationell nivå skulle kunna bidra till att göra hållbara produkter till norm.

En **globalt delad förståelse och agenda** för cirkulär ekonomi håller gradvis på att växa fram. Eftersom en **multilateral mekanism skulle påskynda den globala omställningen** kommer EU att fortsätta att stödja FN:s helhetsstrategi för hållbar konsumtion och produktion.

2.4 Nollförorening för en giftfri miljö

Föroreningar är en av de främsta orsakerna till psykiska och fysiska sjukdomar och leder också till för tidig död. Föroreningar hotar människors välbefinnande och hälsa och skapar ekonomiska kostnader för samhället. Det är också en av de fem främsta drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald, vilket minskar ekosystemens förmåga att tillhandahålla tjänster som kolinlagring och dekontaminering.

Grunden har lagts för att nå 2030-målen om **nollförorening**, men för att uppnå målen krävs ständiga framsteg på en rad olika områden, från luftföroreningar, där framstegen är hoppingivande, till vatten-, havs- och markföroreningar, där ytterligare åtgärder behövs. De senaste prognoserna från Europeiska miljöbyrån[52] visar att EU är på god väg att nå sitt mål för 2030 att minska antalet förtida dödsfall på grund av fina partiklar med 55 %, men inte målet för 2030 att minska exponeringen för transportbuller med 30 %. Det kommer att bli mycket svårt att uppnå målet att minska förlusterna av näringsämnen i grundvattnet med minst 50 %. Plastskräp till havs är också ett stort, mångfacetterat problem.

[50] Dataset från Eurostat (cei_gsr030)
[51] Dataset från Eurostat (cei_gsr020)
[52] EEA: 7-Premature deaths due to exposure to fine particulate matter in Europe-indicator — European Environment Agency (europa.eu) och COM(2022) 674.

År 2021 berodde 253 000 förtida dödsfall i EU på fina partiklar, en minskning med 41 % sedan 2005[53]. Under perioden 2016–2019[54] var 14,1 % av grundvattenstationerna i EU förorenade av nitrater, med en årlig genomsnittlig koncentration som översteg tröskelvärdet på 50 mg NO/l, nästan en procentenhet mer än under föregående period.

Omkring två tredjedelar av jordbruksmarkerna i EU-området påverkas av erosion, förlust av organiskt kol, överskott av näringsämnen (kväve), markpackning eller sekundär försaltning[55]. Även om försäljningen av bekämpningsmedel inte minskar, minskar riskerna i samband med deras användning och försäljningen av de farligare bekämpningsmedlen (kandidater för substitution) minskar med tiden[56].

Målet att uppnå nollförorening för en giftfri miljö har **gått från att ta itu med punktkällor till en systemisk strategi för miljöbelastning**, med tydliga kopplingar till industrin och andra sektorer av ekonomin.

För första gången har EU en **integrerad och omfattande handlingsplan för nollförorening**[57] **av luft, vatten och mark** till nivåer som inte längre är skadliga för hälsan och de naturliga ekosystemen.

De flesta flaggskeppsinitiativ och åtgärder (över 75 %) som tillkännagavs i handlingsplanen för nollförorening har nu slutförts eller befinner sig i ett långt framskridet genomförandestadium[58]. EU-lagstiftningen reviderades för att **höja ambitionsnivån** genom att **utvidga tillämpningsområdet till att omfatta fler förorenande verksamheter**, t.ex. den reviderade lagstiftningen om **industriutsläpp**[59] och **rening av avloppsvatten från tätbebyggelse**[60], eller för att **anpassa EU:s regler** om luftkvalitet[61] och vattenföroreningar[62] **till de nivåer som vetenskapen föreskriver**. För första gången någonsin kommer **marken**[63] att ha en liknande skyddsnivå som andra ekosystem genom kommissionens förslag till lag om marköverväkning.

Kemikaliestrategin för hållbarhet[64] kompletterar handlingsplanen för nollförorening och fastställer en tydlig hierarki som anger att **förebyggande av föroreningar** alltid bör prioriteras. I detta syfte antogs en rekommendation för kemikalier som är **designade för att vara säkra och hållbara**, och den reviderade **förordningen om klassificering, märkning och förpackning**[65] kommer att göra märkningen av farliga kemikalier tydligare, även för onlineförsäljning. Kommissionen föreslog att förfarandena för hantering av kemikalier skulle

[53] EEA: 07-Premature deaths due to exposure to fine particulate matter in Europe-indicator — European Environment Agency (europa.eu).
[54] COM(2021) 1000 final.
[55] COM(2023) 416 final.
[56] Källa: Statistik | Eurostat (europa.eu); trends eu - European Commission (europa.eu).
[57] COM(2021) 400 final.
[58] Zero Pollution action tracker.
[59] COM(2022) 156 final/3.
[60] COM(2022) 541 final.
[61] COM(2022) 542 final.
[62] COM(2022) 540.
[63] COM(2023) 416 final.
[64] COM(2020) 667 final.
[65] COM(2022) 748 final.

förenklas för att genomföra det åtagande om ”**ett ämne, en bedömning**” som gjordes inom ramen för den gröna given[66]. Den föreslog också en översyn av **kvicksilverförordningen**[67] för att ytterligare begränsa de återstående användningarna av kvicksilver i EU: I februari 2023 nådde rådet och Europaparlamentet en preliminär politisk överenskommelse[68].

Samstämmigheten i politiken har förbättrats genom åtgärder för att förebygga och minska föroreningar i andra strategier i den gröna given och genom att förbättra det **stödjande ramverket**. De senaste tilläggen till EU-taxonomin, som gäller från början av 2024, omfattar åtgärder för att förebygga, kontrollera och minska föroreningar genom hållbara vatteninvesteringar, tillsammans med andra åtgärder för miljömålen i taxonomiförordningen[69]. EU:s finansieringsinstrument stöder nollföroreningsåtgärder på många områden. Integreringen av klimatåtgärder inom ramen för EU:s fleråriga budget och återhämtnings- och resiliensplanerna bidrog till att öka stödet till åtgärder för att förbättra luftkvaliteten. För att förbättra **kunskapsbasen** lade kommissionen fram Första övervaknings- och utsiktsrapporten om nollförorening och relaterade forsknings- och innovationsverksamheter inom ramen för Horisont Europa.

Ett snabbt **genomförande av befintliga eller föreslagna åtgärder** på lokal, nationell, gränsöverskridande och global nivå är avgörande för att uppnå målen för 2030. Målet om nollförorening kan endast uppnås i kombination med EU:s mål att uppnå klimatneutralitet, skydda den biologiska mångfalden och övergå till en ren, cirkulär ekonomi. Det är också viktigt att integrera nollförorening i andra politikområden. Att avslöja sambanden mellan **föroreningar, människors hälsa och ojämlikhet** är avgörande för att få allmänheten att stödja politiska åtgärder för att ta itu med orsakerna till föroreningar. Det är viktigt att tillämpa **principen om att förorenaren betalar** på annan sektorsspecifik politik för en rättvis och effektiv politik, och då dra nytta av erfarenheter av åtgärder som fungerar bra, till exempel den senaste ändringen för att inkludera utökat producentansvar i det reviderade direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse[70].

Ett **effektivt genomförande** av lagstiftningen kräver ytterligare **integrering av dataanalyser** mellan miljö- och folkhälsodata samt integrerad och geolokaliserad visualisering av föroreningseffekter[71]. Detta bör kombineras med möjliggörande åtgärder, särskilt investeringar och prissignaler, och åtgärder för att främja kompetens, forskning, innovation och digitalisering med fokus på nollföroreningslösningar. Flaggskeppsinitiativen i handlingsplanen för nollförorening, särskilt de som rör stads- och regionalpolitik, har redan börjat integrera dataanalyser, och de kan utvecklas vidare. Kommissionen kommer tillsammans med Europeiska miljöbyrån att arbeta för bättre delning och användning av de senast tillgängliga

[66] Detta inbegrep tre lagstiftningsförslag om kemikaliedataflöden (COM(2023) 779), om omfördelning av vetenskapliga och tekniska uppgifter och förbättring av samarbetet mellan unionens byråer på kemikalieområdet (COM(2023) 783) och om ändring av direktivet om begränsning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (COM(2023) 781).
[67] COM(2023) 395 final.
[68] Pressmeddelande
[69] Kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2486.
[70] COM(2022) 541 final.
[71] Inklusive Copernicustjänster.

uppgifterna i nästa övervaknings- och **utsiktsrapport** om nollförorening, som förväntas offentliggöras i slutet av 2024.

2.5 Skydda, bevara och återställa den biologiska mångfalden

Den fortsatta förlusten av natur och biologisk mångfald utgör stora risker för de ekosystemtjänster som vi alla är beroende av. Naturen tillhandahåller livsmedel och rent vatten, bidrar till att förebygga översvämningar, renar luften, pollinerar grödor, lagrar koldioxid och hjälper oss att anpassa oss till ett föränderligt klimat.

EU:s första bedömning av ekosystem[72] visade att Europas ekosystem lider av obevekligt tryck från intensiv mark- och havsanvändning, klimatförändringar, föroreningar, överexploatering och invasiva främmande arter. Vissa framsteg har gjorts när det gäller att utse skyddade områden för land- och havsområden. Den skogliga konnektiviteten har inte ökat och populationerna av vanliga fåglar fortsätter att minska i EU. Även om populationerna av skogsfåglar har ökat fortsätter populationerna av jordbruksfåglar att minska kraftigt.

I **EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030**[73] fastställs ambitiösa mål för 2030 för att **skydda och återställa naturen**. Man efterlyser åtgärder för att ta itu med de fem viktigaste drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald: Förändrad mark- och havsanvändning, överexploatering, klimatförändring och invasiva främmande arter.

I **förordningen om restaurering av natur** fastställs mål för att restaurera skadade ekosystem och vända förlusten av biologisk mångfald. EU har antagit strategier för **mark** och **skogar**, och två lagstiftningsförslag för att öka resiliensen hos dessa viktiga ekosystem håller på att förhandlas fram[74]. Ytterligare åtgärder infördes för att skydda **pollinatörer**[75]. Kommissionen har vidtagit åtgärder för att minska föroreningstrycket på den biologiska mångfalden, särskilt inom ramen för EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet och handlingsplanen för nollförorening, med nya initiativ om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse och industriutsläpp[76].

Framsteg har också gjorts när det gäller att **integrera** målen för biologisk mångfald i relaterad EU-politik, särskilt i skogs- och jordbrukspolitiken, genom **klimatanpassningsstrategin**, **EU:s handlingsplan för ekologisk produktion**[77] och **från jord till bord-strategin**, i fiskeripolitiken genom **den marina handlingsplanen**[78] och i energisektorn (t.ex. genom miljökonsekvensbedömningar för energiinfrastruktur och ökade mål för förnybar energi). Integreringen har också förbättrats när det gäller handel, internationellt samarbete, konsumtion och produktion, minskning av föroreningar (särskilt näringsämnen) och hälsa.

[72] https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123783.
[73] COM(2020) 380 final.
[74] COM(2023) 416 final och COM(2023) 728 final.
[75] COM(2023) 35 final.
[76] COM(2022) 156 final/2, COM(2022) 541 final.
[77] COM(2021) 141 final/2.
[78] COM(2023) 102 final.

Naturbaserade lösningar integreras i allt högre grad i andra politikområden och används på plats, såsom åtgärder för koldioxidupptag (se avsnitt 2.1) och minskning av översvämningsrisken. Eftersom klimatförändringar och luftföroreningar är två av de främsta orsakerna till förlusten av biologisk mångfald, kan **en ersättning av energiproduktion från fossila bränslen med förnybara källor** bidra till ett övergripande skydd av den biologiska mångfalden.

Ett fullständigt och snabbt genomförande av EU:s rättsliga ram är en prioritering, inklusive gällande lagstiftning om fåglar, livsmiljöer, invasiva främmande arter, vatten, ramdirektivet om en marin strategi och förordningen om restaurering av natur. De föreslagna nya lagarna om mark- eller skogsövervakning kommer, när de väl blivit EU-lagstiftning, att bidra till att vända de negativa trenderna. Att alla medlemsstater antar och effektivt genomför nationella, övergripande strategier eller handlingsplaner för biologisk mångfald är ett avgörande steg mot att uppnå målen för biologisk mångfald.

Den nyligen inledda strategiska dialogen om jordbrukets framtid kommer att bidra till diskussionen om hur man kan stödja stabila försörjningsmöjligheter, minska bördorna och säkerställa konkurrenskraftig och hållbar livsmedelsproduktion i framtiden[79]. Företagen och finanssektorn fortsätter att i allt högre grad ta hänsyn till ekonomins beroende av och påverkan på naturen och den biologiska mångfalden, och de därmed sammanhängande affärsmässiga och finansiella risker som förlust av biologisk mångfald leder till. Europeiska centralbanken och nationella centralbanker anser nu att riskbedömning beträffande naturförstöring och förlust av biologisk mångfald faller helt inom deras mandat eftersom de flesta företag är starkt beroende av ekosystemtjänster[80], t.ex. rent vatten, pollinering och klimatreglering. Ytterligare framsteg i redovisningen av naturkapital bör förbättra processen med att integrera de många värden som naturen ger i politiska beslut och investeringsbeslut.

EU:s fleråriga budget för 2021–2027 omfattar för första gången **finansieringsmålen för biologisk mångfald** (se avsnitt 3.2). Uppskattningar av de nationella åtagandena tyder på att EU är på god väg att nå de 7,5 % som är mål för finansieringen av den biologiska mångfalden för 2024. Finansieringsmålet på 10 % för biologisk mångfald för 2026 och 2027 kan dock missas. **Det krävs mer investeringar i naturen**, både från offentliga och privata källor, inklusive incitament för naturpositiva effekter såsom återställande av naturen, naturbaserade lösningar och hållbara förvaltningsmetoder i bland annat mark, skogsbruk, sötvatten och marina ekosystem.

På **internationell nivå** innehåller det **globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald** en omfattande uppsättning ambitiösa mål och åtgärder för att hejda förlusten av biologisk mångfald. Kommissionen förbereder ett förslag till EU-mål för att genomföra ramverket för biologisk mångfald, som kommer att omfatta de åtaganden som fastställs i befintlig och föreslagen lagstiftning och politik. Inlagan kommer också att ange graden av anpassning mellan EU:s och ramverkets mål.

[79] Strategisk dialog om EU:s jordbruk i framtiden - Europeiska kommissionen (europa.eu).
[80] The Network for Greening the Financial System (NGFS) acknowledges that nature-related risks could have significant macroeconomic and financial implications; COM(2023) 376 final.

Kommissionens bedömning av **EU:s anpassning till den globala ramen för biologisk mångfald** visar att nuvarande politiska initiativ och nyligen föreslagen lagstiftning (i avvaktan på att den antas) täcker de flesta av målen. Det pågår också ett arbete för att slutföra en stabil övervakningsram för att spåra framstegen med alla mål, förbättra befintliga dataflöden och utveckla modeller och scenarier för att stödja arbetet med att utveckla politiska alternativ och åtgärder efter 2030.

EU:s agenda för **internationell världshavsförvaltning** är ett uttryck för engagemanget för en ambitiös uppsättning mål för den marina biologiska mångfalden. Ingåendet av **fördraget om det fria havet** är en stor framgång när det gäller att minska föroreningen av det fria havet och återställa det marina livet i världshaven. Kommissionen lovade att **fördubbla den internationella finansieringen för biologisk mångfald** som ett bidrag till målet på 20 miljarder US-dollar senast 2025. Målet på 30 miljarder US-dollar fram till 2030 kommer att kräva mer resurser och insatser, även på global nivå.

2.6 Minskat miljö- och klimattryck från produktion och konsumtion

EU har inlett en **djupgående omvandling** av sina konsumtions- och produktionsmönster för att skapa en klimatneutral och resurseffektiv cirkulär ekonomi som är resilient mot utbudschocker och därigenom stärker EU:s konkurrenskraft och strategiska oberoende.

EU:s **konsumtionsavtryck** har överskridit planetens gränser och ökat med 4 % mellan 2010 och 2021. Detta beror främst på de nuvarande konsumtionsmönstren på områdena **livsmedel, bostäder och transporter**[81]. **Vattenbrist**[82] påverkar nästan en tredjedel av EU:s områden och är ett av de farligaste hoten mot samhället. Trycket på **markexploateringen**[83] har inte minskat.

Energiförbrukningen har minskat tack vare energieffektivitet[84], och **de förnybara energikällorna** har mer än fördubblats under de senaste 17 åren[85]. Industrin har ökat användningen av **sekundära material** något och minskat utsläppen av växthusgaser något. Jordbruket går långsamt över till **ekologiskt jordbruk**, men sektorn släpper fortfarande ut stora mängder växthusgaser och luftföroreningar. EU:s försäljning av **antimikrobiella medel** för produktionsdjur har minskat, men mängden **livsmedelsavfall** minskar inte. Inom transportsektorn minskade andelen **kollektivtrafik** (bussar och tåg) 2020 på grund av covid-19-pandemin men återhämtar sig nu, och andelen utsläppsfria fordon har ökat avsevärt under de senaste fem åren.

EU har nu **integrerade strategier för viktiga produktionssystem för att främja systemförändringar**: Energiunionen, industriplanen i den gröna given, strategin för smart och hållbar mobilitet, renoveringsvågen, bioekonomistrategin och från jord till bord-strategin (se

[81] https://eplca.jrc.ec.europa.eu/ConsumptionFootprintPlatform.html.

[82] Källa: EEA, https://www.eea.europa.eu/publications/european-union-8th-environment-action-programme/indicators/24-water-scarcity-conditions-in/view.

[83] Källa: EEA, https://www.eea.europa.eu/publications/european-union-8th-environment-action-programme/indicators/23-land-take-net-land/view.

[84] Inbegripet rådets förordning (EU) 2022/1369 om samordnade åtgärder för att minska efterfrågan på gas.

[85] Dataset från Eurostat (nrg_cb)

det åtföljande arbetsdokumentet för mer information). I EU:s långsiktiga konkurrenskraftsstrategi[86] betonas att vi befinner oss vid en avgörande punkt för att lyckas med den dubbla gröna och digitala omställningen och förbli en attraktiv plats för företag.

EU:s klimat- och miljöstrategier, t.ex. handlingsplanerna för nollförorening och cirkulär ekonomi, omfattar **åtgärder inom viktiga sektorer för att nå målen**. Det gör också 55 %-paketet, som också tar itu med förändrad markanvändning. EU:s initiativ för restaurering av natur och mark omfattar ambitiösa åtgärder för att vända **markexploateringen** och förbättra markens förmåga att utföra värdefulla ekologiska funktioner (t.ex. lagring av koldioxid, skydd mot översvämningar, förebyggande av översvämningar, pollinering). EU-taxonomin ger incitament att anslå privat kapital för att uppnå dessa mål. Den europeiska planeringsterminen ger vidare vägledning om de reformer och investeringar som medlemsstaterna bör åta sig för att uppnå EU:s miljöhållbarhetsmål.

Vatten är en viktig resurs som redan är under tryck i många delar av Europa på grund av strukturell misskötsel, ohållbar markanvändning, hydromorfologiska förändringar och föroreningar. Klimatförändringarna förvärrar dessa påfrestningar och ökar de vattenrelaterade riskerna i form av långvarig eller mer frekvent torka eller extrem nederbörd, vilket framhålls i meddelandet om klimatrisker. Att skydda och återställa vattnets kretslopp, främja en vattensmart EU-ekonomi och trygga tillgången till rent sötvatten för alla är avgörande för att vi ska få ett vattenresilient Europa.

En fullständig tillämpning av **strategier för den cirkulära ekonomin på ytterligare industrisektorer**, särskilt stål, cement, plast och aluminium, skulle enligt uppskattningar kunna minska de globala växthusgasutsläppen från viktiga industrimaterial med 40 % fram till 2050. Det är särskilt viktigt att öka koldioxidupptaget, inklusive naturliga kolsänkor, i dessa svårnedbrytbara sektorer för att nå klimatneutralitet. Innovationsfonden för EU:s utsläppshandelssystem och uppdateringen av direktivet om industriutsläpp[87] kommer att bidra till den gröna omvandlingen av EU:s industri och stödja innovation. Dessutom skärpte det reviderade direktivet om förnybar energi[88] **hållbarhetskriterierna för bioenergi**, inklusive områden där skogsbiomassa inte har använts.

Konstruktion, byggnader och infrastruktur är fortfarande den mest energi- och materialintensiva sektorn i EU och en drivkraft för markexploatering och hårdgörning av mark. I rapporten om tillståndet i energiunionen 2023 drogs slutsatsen att **byggsektorn måste påskynda** övergången till hållbara metoder avsevärt. Materialanvändningen för byggnader skulle potentiellt kunna minska med 30 % om de användes mer effektivt, särskilt genom att förlänga livslängden för befintliga byggnader och minska efterfrågan på nya byggnader. Den sociala klimatfonden[89] stöder **renovering av bostäder**, vilket ger möjligheter som alla vinner på för klimatmål, sociala mål och energimål, med särskild hänsyn till de mest utsatta grupperna.

Inom **livsmedelssektorn** kommer det att vara avgörande att hjälpa **jordbrukare, fiskare och skogsbrukare** att gemensamt uppnå de ambitiösa målen. Innovativa finansieringsverktyg, t.ex.

[86] COM(2023) 168 final.
[87] Direktiv (EU) 2010/75.
[88] Direktiv (EU) 2023/2413.
[89] Förordning (EU) 2023/955.

jordbruksmetoder för kol och biologisk mångfald, kan ge **lösningar som alla vinner på** genom att belöna jordbrukare för att bevara eller öka markkvaliteten och dess bördighet, liksom vattenkvaliteten och tillgången till vatten. De föreslagna rättsligt bindande målen för livsmedelsavfall för 2030[90] är utformade för att bidra till att minska miljö- och klimatpåverkan. EU:s politiska ram för forskning och innovation stöder i hög grad övergången till hållbara, hälsosamma och inkluderande livsmedelssystem.

EU måste bättre övervaka och minimera de potentiellt negativa miljöeffekter som är förknippade med handel. Under 2021 införde EU regler för **export, import och transport inom EU av plastavfall**, på grundval av Baselkonventionen. Exporten av plastavfall till länder utanför OECD från EU har minskat från omkring 1 miljon ton 2020 till omkring 0,5 miljoner ton 2022. Med den nyligen antagna förordningen om avfallstransporter[91] tog EU ytterligare ett viktigt steg i denna riktning. En pågående utvärdering av förordningen om förhandsgodkännande[92] kommer att bidra till att utforma åtgärder för att säkerställa att farliga kemikalier som är förbjudna i Europeiska unionen inte tillverkas för export.

3. FRAMSTEG NÄR DET GÄLLER VALDA NÖDVÄNDIGA VILLKOR

Som en del av halvtidsöversynen analyserade kommissionen framstegen när det gäller att använda nödvändiga villkor som är grupperade kring de viktigaste utmaningarna. I det åtföljande arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar finns mer information om andra nödvändiga villkor som avses i det åttonde miljöhandlingsprogrammet.

3.1 Genomförande, verkställighet och rättsstatsprincipen på miljöområdet

Ett effektivt genomförande av befintlig lagstiftning är nyckeln till att skapa effekter ute på fältet, särskilt för de ambitiösa åtgärder som antagits inom ramen för den gröna given. Om EU:s miljölagstiftning genomförs fullt ut kan EU:s ekonomi spara omkring 55 miljarder euro varje år i hälsokostnader och direkta kostnader för miljön[93]. I 2022 års granskning av genomförandet av miljöpolitiken bekräftades att det har gjorts goda framsteg på vissa områden, men att det fortfarande inte är tillräckligt. 20 % av alla överträdelseförfaranden som hanteras av kommissionen rör fortfarande miljöpolitiken. **Efterlevnaden av rättsstatsprincipen** är också en fråga om allmänhetens förtroende för den politiska processen. Den reviderade Århuskonventionen om tillgång till rättslig prövning[94] förbättrar allmänhetens granskning av EU:s rättsakter. Det nyligen överenskomna miljöbrottsdirektivet[95] utgör grunden för lagföring av nya miljöbrott och för utfärdande av harmoniserade påföljder, på grundval av gemensamma kriterier.

[90] COM(2023) 420 final.
[91] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0087_SV.html.
[92] Förordning (EU) nr 649/2012, L 201/60.
[93] Studie The costs of not implementing EU environmental law study - Publications Office of the EU (europa.eu).
[94] Förordning (EU) 2021/1767.
[95] COM(2021) 851 final.

Att minska bristerna i genomförandet kommer att kräva betydande insatser genom att bygga upp större **administrativ kapacitet** och starkare **styrningsmekanismer**. Nivån på efterlevnaden av individuella och kollektiva rättigheter i miljöfrågor är ojämn i hela EU.

Att arbeta med medlemsstaterna kommer att förbli avgörande för att förbättra ändamålsenligheten och effektiviteten i genomförandet[96]. Kommissionen kommer att fortsätta att ge tekniskt stöd till medlemsstaterna, bland annat när det gäller utformning och genomförande av reformer genom instrumentet för tekniskt stöd.

3.2 Finansiering av omställningen

Den gröna given har skapat **drivkraft för att mobilisera offentlig**[97] **och privat finansiering** för omställningen.

EU:s fleråriga budget för 2021–2027 stöder målen för den gröna given, särskilt genom att fastställa ett ambitiöst klimatmål på 30 %, som i detta skede sannolikt kommer att överskridas (prognosen ligger på 32,6 %). Ett klimatmål på 37 % finns också för faciliteten för återhämtning och resiliens, det överordnade instrumentet inom NextGenerationEU, som mobiliserar ytterligare finansiering på över 42 % av de totala investeringar som avsatts för klimat- och miljöinvesteringar. Detta har skapat betydande synergieffekter genom investeringar i den cirkulära ekonomin för klimat och biologisk mångfald och investeringar i biologisk mångfald i klimatanpassning eller nollförorening.

Principen om att **inte orsaka betydande** skada är avgörande för att se till att EU:s investeringar är framtidssäkra. Kommissionen har utfärdat riktlinjer för hur denna princip ska tillämpas på faciliteten för återhämtning och resiliens och arbetar för närvarande med en enhetlig strategi för att tillämpa den på andra EU-finansieringsinstrument (såsom den sociala klimatfonden, sammanhållningspolitiken och InvestEU) och den reviderade budgetförordningen[98] samt för att göra denna princip tillämplig på hela EU:s budget.

Den transparens som skapats genom EU:s ram för hållbar finansiering, inklusive EU-taxonomin, har bidragit till att **styra om privata kapitalflöden** och **pressa ned kapitalkostnaderna** för hållbara verksamheter och investeringar. Ytterligare integrering av medvetenheten om möjligheterna samt de finansiella riskerna med klimatförändringar och naturförstöring[23] kommer att göra det möjligt för finansmarknaderna att spela sin roll fullt ut när det gäller att finansiera omställningen. De senaste bevisen på effekterna av EU:s ram för hållbar finansiering är på det stora hela uppmuntrande[99], vilket också bekräftas till exempel genom **den kraftiga ökningen av gröna obligationer**: från 0,6 % 2014 till 8,9 % 2022 av alla

[96] Se SWD(2023) 254 final om hur kommissionen övervakar tillämpningen av EU-lagstiftningen.
[97] Medlemsstaternas offentliga finansiering måste överensstämma med reglerna för statligt stöd, som även gäller för EU-medel som förvaltas genom delad förvaltning.
[98] Förordning (EU) 2022/2434.
[99] Se t.ex. Platform on Sustainable Finance report on a compendium of market practices – Europeiska kommissionen (europa.eu).

EU-obligationer. Det krävs dock fortfarande ytterligare åtgärder i enlighet med meddelandet om målet för 2040[100].

Det finns potential att vidta ytterligare åtgärder för att få förorenarna att betala. Kommissionen föreslog till exempel att principen om utökat producentansvar skulle inkluderas i översynen av direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Det görs också nya åtaganden och det finns intresse för **marknadsbaserade instrument**, särskilt på nationell nivå, för att rikta investeringarna mot gröna mål och klimatmål.

Detta skulle kunna bidra till att vända **minskningen av miljöskatternas andel av de totala skatteintäkterna** (från 6,0 % 2010 till 5,5 % 2021), på grund av politiska svårigheter att genomföra förändringar i skattesystemet och därmed sammanhängande sociala och ekonomiska utmaningar[101]. Mindre än 4 % av alla miljöskatter är kopplade till föroreningar och användningen av nya resurser, medan 96 % är kopplade till energi och transport.

Den gröna given främjar en ökad användning av **gröna budgeteringsverktyg** för att styra om offentliga investeringar, konsumtion och beskattning till gröna prioriteringar och bort från skadliga subventioner. Regler om **grön offentlig upphandling** blir i allt högre grad obligatoriska (t.ex. inom ramen för de senaste initiativen om batterier, byggnaders energiprestanda[102], byggprodukter[103] och hållbara produkter). Trots detta arbete förblev subventionerna av fossila bränslen mer eller mindre oförändrade på omkring 56 miljarder euro (2022 års priser) under perioden 2015–2021, varav nästan hälften användes för att subventionera olja och över en fjärdedel för att subventionera naturgas.

Subventionerna till fossila bränslen ökade med nästan 120 % mellan 2021 och 2022 som svar på energipriskrisen. Enligt förordningen om styrning av energiunionen[104] rapporterar medlemsstaterna om **alla energisubventioner**. Kommissionen håller också på att utveckla en metod för rapportering av miljöskadliga subventioner som inte avser energi.

Koldioxidprissättning, såsom EU:s utsläppshandelssystem, minskar utsläppen. Det genererar intäkter för medlemsstaterna för att hantera klimatförändringarna och stödja industriell innovation och hushållen för en rättvis omställning. Under de tre första omgångarna anslog EU:s innovationsfond för utsläppshandelssystemet 6,5 miljarder euro till omkring 100 pilotprojekt och demonstrationsanläggningar för innovativ koldioxidsnål teknik.

Även om nivån på de gröna investeringarna i den offentliga och den privata sektorn har ökat avsevärt **finns det fortfarande ett betydande EU-omfattande miljöinvesteringsgap** på mellan 95 och 145 miljarder euro per år fram till 2030[105].

[100] COM(2024) 63 final.
[101] Dataset från Eurostat (ten00141).
[102] COM(2021) 802 final.
[103] COM(2022) 144 final.
[104] Förordning (EU) 2018/1999.
[105] Under förutsättning att de relevanta referensinvesteringarna, dvs. energi, transport, industri eller jordbruk, genomförs och ger de nödvändiga sidovinsterna för miljön.

3.3 Styrning för ett integrerat beslutsfattande

Ett brett spektrum av **ambitiösa EU-styrningsinitiativ främjar integrerade lösningar** på samhälls-, miljö- och klimatutmaningar i medlemsstaterna. Till exempel integrering av cirkularitet i nationella energi- och klimatplaner och EU:s konkurrenskraftsstrategi, säkerställande av naturbaserade lösningar i nationella klimatanpassningsstrategier, planer för grönare städer, inklusive byggd miljö, grön infrastruktur och strategier/planer för markanvändning.

EU:s årliga cykel inom ramen för makroekonomisk styrning, den **europeiska planeringsterminen**, omfattar nu målen för hållbar utveckling och EU:s resultattavla för resiliens. Den är uppbyggd kring **ramen för konkurrenskraftig hållbarhet**, som omfattar omställningen av viktiga industrier (energi, mobilitet, jordbruk och livsmedel, byggd miljö) till cirkulära ekonomiska modeller och till koldioxidneutralitet. Den omfattar också naturskydd, vattenresiliens, miljöinvesteringsgapet, sociala och sysselsättningsrelaterade aspekter av en rättvis och inkluderande omställning, utfasning av miljöskadliga subventioner och principen om att förorenaren betalar, inklusive skatter. Detta återspeglas i de landsspecifika rekommendationerna för 2023, som starkt fokuserar på den gröna omställningen, särskilt energiomställningen och grön kompetens samt industrimiljön och den byggda miljön i de flesta medlemsstater. Inriktningen på andra miljöprioriteringar kan också skärpas ytterligare.

3.4 Hållbara affärsmodeller för en resilient ekonomi

Hälsosamma ekosystem utgör själva grunden för vår ekonomi. **Företagen är i hög grad beroende av naturresurser**: 72 % av de 4,2 miljoner företagen i euroområdet är starkt beroende av minst en naturrelaterad tjänst såsom pollinering, rent vatten, frisk jord eller timmer[106].

Införandet av lagstiftningen om den gröna given förväntas **öka sysselsättningen och bruttomervärdet i sektorer inom den gröna ekonomin** och därigenom öka EU:s konkurrenskraft. Dessa sektorer har uppvisat en betydande resiliens under upprepade kriser och har utvecklats bättre än ekonomin i stort. Den gröna ekonomin står dock fortfarande för mindre än 3 % av ekonomin i EU[107].

Naturens bidrag och värde tenderar fortfarande att förbises i alltför många affärs- och investeringsbeslut. För att komma till rätta med detta kommer starka partnerskap att behövas med företag, som stöds av de centrala riktmärken som fastställs i EU:s regler. Det nyligen genomförda initiativet om ”miljöpåståenden” tar itu med risken för grönmålning, som kan övervinnas med hjälp av standardiserade metoder. **Direktivet om företagens hållbarhetsrapportering**[108] och det föreslagna **direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet**[109] stöder ansvarsfullt företagsbeteende i hela värdekedjan och förebygger, begränsar och hanterar de negativa sociala samt klimat- och miljömässiga

[106] COM(2023) 376 final.
[107] Dataset från Eurostat (env_ac_egss2)
[108] Direktiv (EU) 2022/2464.
[109] COM(2022) 71 final.

effekterna av affärsverksamhet som bedrivs av både EU-företag och företag utanför EU som är verksamma i EU. En ökad användning av **nya redovisningsmetoder för förvaltning av företagens naturkapital** skulle ge värdefulla uppgifter för företagens rapportering, t.ex. enligt direktivet om företagens hållbarhetsrapportering. Det krävs fler åtgärder för att hjälpa företagen att uppfylla sina rapporteringsskyldigheter.

Att förbättra tillgången till finansiering för nystartade och expanderande företag i EU, främja forskning och innovation, **utveckla färdigheter och tillhandahålla de kritiska råvaror** som behövs är lika viktigt för att stödja hållbara företagsmodeller.

3.5 Rättvis omställning och rättvisa miljövillkor

Miljöförstöringens och föroreningarnas inverkan på EU:s befolkning är inte jämnt fördelad inom och mellan EU:s medlemsstater. **Sårbara grupper** – oavsett om de är sårbara på grund av socioekonomiska förhållanden, hälsa, ålder eller kön, eller för att de tillhör en minoritet – **påverkas oproportionerligt** av klimatförändringar, miljörisker och relaterade hälsorisker och förändringar på arbetsmarknaden. Detta **försvagar den sociala sammanhållningen** och undergräver förtroendet för regeringarna och därmed omställningens genomförbarhet.

Syftet med EU:s **agenda för en rättvis omställning** är att åstadkomma en omställning som gynnar alla. Mekanismen för en rättvis omställning är en fond för att stödja arbetstagare och medborgare som bor i de regioner som påverkas mest av omställningen (fonden har minst 100 miljarder euro). Systemet för handel med utsläppsrätter minskar utsläppen och genererar intäkter för medlemsstaterna för att hantera klimatförändringarna. **Den sociala klimatfonden**, som finansieras av utsläppshandelssystemet, kommer att mobilisera 87 miljarder euro för att stödja utsatta hushåll, transportanvändare och mikroföretag. Den första bedömningen[110] av genomförandet av rådets rekommendation om att säkerställa en rättvis omställning till klimatneutralitet[111] visade att medlemsstaterna börjar genomföra åtgärder för en rättvis omställning, med betydande skillnader mellan länderna och utrymme för förbättringar.

EU:s **jämställdhetsstrategi** 2020–2025 och faciliteten för återhämtning och resiliens tar itu med könsrelaterade ojämlikheter i denna process[112]. **EU:s kompetensagenda** hjälper studerande i alla åldrar och arbetstagare att få tillgång till utbildning och livslångt lärande.

Bevisbasen för kopplingen mellan miljö och sociala aspekter är fortfarande i stort sett outvecklad, med några få undantag. **Ojämlikheten när det gäller luftföroreningar** har inte förbättrats från 2007 till 2020. De fattigaste regionerna (med de lägsta 20 % av BNP per person) har PM2,5-nivåer som genomgående är omkring en tredjedel högre än genomsnittet, med små

[110] Huvudbudskapen från sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd om genomförandet av rådets rekommendation om säkerställande av en rättvis omställning till klimatneutralitet pdf (europa.eu).

[111] Rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om säkerställande av en rättvis omställning till klimatneutralitet 2022/C 243/04.

[112] Se EIGE:s jämställdhetsindex 2023 för kopplingar mellan kön och miljö.

utsikter till snabba förbättringar. Människor som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning har sämre tillgång till dricksvatten och sanitet[113].

Ökad medvetenhet om **den gröna ekonomins potential att skapa arbetstillfällen** skulle kunna öka allmänhetens stöd. Under 2021 hade 4,3 miljoner människor arbete i den cirkulära ekonomin, en ökning med 11 % jämfört med 2015[114], medan det relaterade mervärdet ökade med 27 % för att nå omkring 299 miljarder euro[115]. Enbart sektorn för rent vatten, avfall och sanering sysselsätter omkring 1 miljon människor, och investeringar i ren teknik driver på skapandet av nya arbetstillfällen.

Det har skett en ökad medvetenhet om behovet av att skydda **sårbara grupper** (till exempel enligt det föreslagna direktivet om luftkvalitet och direktivet om avloppsvatten från tätbebyggelse) och genomförandet av den **europeiska pelaren för sociala rättigheter** när det gäller tillgång till vatten. Dessa förändringar är en möjlighet att intensifiera åtgärderna för miljömässig rättvisa. På global nivå har EU banat väg för partnerskap för en rättvis energiomställning med Sydafrika, Indonesien, Vietnam, Senegal och Indien. Arbetsprogrammet för en rättvis omställning som inrättades vid COP28 kommer att möjliggöra utbyten om rättvisa omställningsvägar.

3.6 Sambandet mellan miljö och hälsa

Det finns en ökad medvetenhet om naturens och den biologiska mångfaldens roll för människors hälsa och välbefinnande. Sedan 2021 stöder Europeiska observatoriet för klimat och hälsa samarbete om hur klimatförändringarna påverkar människors hälsa och EEA:s atlas för hälsa och miljö tillhandahåller kartor för att visualisera miljökonsekvenserna.

Ett av tio förtida dödsfall i Europa kan kopplas till föroreningar som påverkar de mindre gynnade och sårbara befolkningsgrupperna mer. Miljöorsaker anses ligga bakom över **en kvarts miljon dödsfall i cancer** i Europa varje år, och föroreningar har en särskilt skadlig effekt på **små barn**[116]. I meddelandet om en övergripande strategi för psykisk hälsa[117] betonas de effekter på den **psykiska hälsan** som exponering för luftföroreningar eller giftiga kemikalier har, och den positiva effekten av en ren miljö på både den fysiska och den psykiska hälsan.

Forskare är alltmer oroade över **mikroplastens** potentiella inverkan på människors hälsa och varnar för att exponering för kemikalier kan leda till **reproduktiva och utvecklingsmässiga hälsoproblem**, inklusive infertilitet, missfall, onormal fosterutveckling och tidig pubertet.

I **One health-modellen** erkänns att folkhälsan och hälsan hos husdjur och vilda djur, växter och den vidare miljön är beroende av varandra. Denna modell ingår i EU-initiativ t.ex. från jord till bord-strategin och läkemedelsstrategin, som omfattar åtgärder för att minska den totala

[113] Se: Europeiska kommissionen, Tillgång till väsentliga tjänster (den europeiska pelaren för sociala rättigheter): *Evidence from EU Member States, Final Synthesis Report*, 2023.
[114] Dataset från Eurostat (cei_cie011)
[115] Dataset från Eurostat (cei_cie012)
[116] COM(2021) 44 final.
[117] COM(2023) 398 final.

användningen av antimikrobiella medel, även inom djuruppfödning, för att förhindra antimikrobiell resistens.

På **global nivå** har EU tidigt stött One Health-modellen enligt konventionen om biologisk mångfald och Quadripartite-alliansen (FAO, Unep, WHO och WOAH). I **COP28-deklarationen om klimat och hälsa**[118] åtar sig parterna att ta itu med klimatrelaterade hälsoeffekter och att främja samarbete om One Health.

3.7 Digitalisering

I det åttonde miljöhandlingsprogrammet betonas att digitaliseringen har outnyttjad potential att påskynda omställningen.

Genomförandet av **initiativet för ett dataområde för den europeiska gröna given** och översynen av reglerna för delning av geospatiala miljödata (”GreenData4All”) syftar till att göra relevanta miljödata tillgängliga för att stärka evidensbaserat beslutsfattande och genomförande av politiken.

Ett specifikt exempel är det nya **digitala produktpasset**, som är ett resultat av EU:s strategi ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern”. Produktpasset kommer att bidra till minskad material- och energianvändning, lägre utsläpp och minimering av avfall och dessutom främja dematerialisering.

Ytterligare åtgärder för digitalisering behövs för att **underlätta** för medlemsstaterna och företagen att **rapportera** om klimat- och miljöprestanda.

Åtgärder för digitalisering kan inte bara hjälpa regeringarna utan även ge allmänheten möjlighet att hjälpa till att övervaka miljösituationen. Genom att utnyttja den **fulla potentialen hos modern datainsamling och dataanalys** (inklusive genom Copernicussatelliter) kommer övervaknings- och rapporteringsramen inom det åttonde miljöhandlingsprogrammet att stärkas. Att använda **medborgarforskning** kan öka medvetenheten, sätta press på regeringarna och bidra till miljömässig framsynthet.

Eftersom digitaliseringens miljöpåverkan ökar snabbt kommer det att vara avgörande att ta itu med de potentiella **negativa miljöeffekterna** (på grund av den relaterade ökningen av energianvändningen och produktion, konsumtion och bortskaffande av elektroniska apparater).

3.8 Globalt genomslag

Drivkrafterna bakom **klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald är globala, och många former av föroreningar är gränsöverskridande**. **EU kan inte uppnå sina klimat- och miljömål på egen hand**.

Den gröna given har gett ny kraft åt EU:s globala gröna åtgärder och klimatåtgärder. **Gröna given-diplomati** har främjat den globala användningen av klimat-, energi- och miljömål och, efter covid-19-pandemin, **hållbarheten i den globala ekonomiska återhämtningen**. EU har

[118] Focus on Health at COP 28 (who.int).

inlett **gröna allianser** med Japan, Norge och Kanada och **gröna partnerskap** med Korea och Marocko. . EU har också intensifierat sitt samarbete med likasinnade givare och lanserat partnerskap för rättvis energiomställning med Sydafrika, Vietnam, Indonesien och Senegal, samtidigt som man stärkt sina åtaganden gentemot flera andra länder och regionala grupperingar. På multilateral nivå var antagandet av **det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald** vid den 15:e partskonferensen (COP15) i konventionen om biologisk mångfald och antagandet av **fördraget om det fria havet** viktiga milstolpar i det internationella samarbetet. Framsteg gjordes vid FN:s **klimatkonferenser COP27 och COP28**, inklusive de globala åtagandena att fördubbla energieffektiviteten och tredubbla kapaciteten för förnybar energi och det globala metanlöftet som omfattar energi-, avfalls- och jordbrukssektorerna. FN:s globala ram för kemikalier, FN:s vattenkonferens 2023 och inledandet av förhandlingar om en mellanstatlig mekanism för att få ett slut på plastföroreningar var andra viktiga resultat. Den europeiska gröna given har också lett till ny EU-lagstiftning (avskogning, CBAM osv.) som syftar till mer hållbara leveranskedjor och leder till ett starkare internationellt engagemang i specifika frågor, bland annat inom ramen för EU:s handelspolitik. EU:s första **frivilliga översyn 2023 av framstegen i genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling** visar att EU är fast beslutet att uppnå de 17 målen för hållbar utveckling och att man gjort framsteg i riktning mot dessa mål[119].

Med tanke på de nuvarande utmaningarna för **multilateralismen** på grund av försämrade geopolitiska relationer är det viktigt att **mobilisera tredjeländer** för att uppnå gemensamma klimat- och miljömål. EU måste bygga vidare på sina diplomatiska nätverk, sitt politiska inflytande, sin tekniska expertis, sina utbildningsresurser och sina ekonomiska resurser för att **samarbeta med regeringar och företag** och bidra till att **bygga upp global resiliens** för att förhindra instabilitet, osäker livsmedelsförsörjning, befolkningsförflyttningar och påtvingad migration samt för att främja global hållbar utveckling i alla dess dimensioner. Det är också absolut nödvändigt att **samfinansiera den rättvisa omställningen på global nivå**.

4. MÅTT PÅ FRAMSTEGEN

För att bedöma framstegen och underlätta strategisk politisk kommunikation på hög nivå lade kommissionen efter samråd med berörda parter fram **övervakningsramen för det åttonde miljöhandlingsprogrammet**[120]. Den innehåller 28 huvudindikatorer, vilket ger ett strategiskt tillvägagångssätt för att spåra systemförändringar på plats, helt i linje med sektorsspecifika klimat- och miljöövervakningsverktyg. På grundval av de utvalda huvudindikatorerna kommer Europeiska miljöbyrån att offentliggöra **årliga övervakningsrapporter**.

I enlighet med kraven i det åttonde miljöhandlingsprogrammet bör övervakningsramen vara stabil för att säkerställa ansvarsskyldighet. Den antogs 2022, och de huvudindikatorer som den innehåller är fortfarande ändamålsenliga. Arbete pågår dock för att förbättra de nuvarande

[119] COM(2023) 700 final.
[120] COM(2019) 640 final.

indikatorerna och utveckla nya indikatorer (se åtföljande arbetsdokument från kommissionens avdelningar), och en uppdatering av övervakningsramen skulle kunna övervägas i framtiden.

Under de senaste åren har kommissionen utvecklat flera **nya övergripande övervakningsramar** för att mäta framstegen i fråga om systemförändringar, inklusive framsteg i fråga om målen för hållbar utveckling och resiliens. Vid utarbetandet av dessa ramar har kommissionen använt klimat- och miljöindikatorer från nuvarande tematiska övervakningsramar, inklusive det åttonde miljöhandlingsprogrammets övervakningsram. Dessa indikatorer används också i den europeiska planeringsterminen. Arbetet pågår för att utveckla en ram för att **mäta framsteg utöver BNP**, mot en hållbar och inkluderande resultattavla för välbefinnande.

5. SLUTSATSER

EU har infört ambitiösa långsiktiga mål, initiativ och ramlagar inom ramen för den gröna given och i linje med det åttonde miljöhandlingsprogrammet. Detta har försatt EU **i rätt riktning** för att nå en ren, naturpositiv och cirkulär ekonomi med nettonollutsläpp. EU har nu en solid rättslig ram som fastställer klimat- och miljömål och sektorsövergripande lagstiftning för att påskynda omställningen inom viktiga sektorer av ekonomin såsom energi, industri och transport. De flesta initiativ har ännu inte genomförts fullt ut. Det är därför **för tidigt att bedöma deras fulla inverkan på miljön**.

Den gröna given kartlägger EU:s väg mot en hållbar framtid på ett sätt som undviker att nå sociala, klimatmässiga och miljömässiga kritiska brytpunkter, vilket skulle skada ekonomin och samhället. Det är en systemomfattande strategi som genomförs i full överensstämmelse med de prioriterade målen och de nödvändiga villkoren i det åttonde miljöhandlingsprogrammet. Den bygger på synergier mellan målen för klimat, miljö, sociala frågor, industri och konkurrenskraft, där framsteg på ett område skapar en hävstångseffekt på andra områden.

Initiativen för en cirkulär ekonomi och nollförorening kommer att leda till positiva förändringar som kommer att bidra till att begränsa klimatförändringarna och skydda den biologiska mångfalden. Skyddet av naturen skapar sidovinster för begränsning av och anpassning till klimatförändringar. En resurseffektiv ekonomi minskar trycket på ekosystemen, bidrar till att upprätthålla långsiktig konkurrenskraft och bygger upp resiliens mot externa chocker. Visionen för 2050 i det åttonde miljöhandlingsprogrammet är central för en rättvis och skälig grön omställning i och utanför EU, som bygger på ett ansvar mellan generationerna.

Insatser från myndigheter på alla nivåer och den privata sektorn kommer att krävas för att säkerställa att lagarna får effekter på marken och påskyndar utsläppsminskningarna, skyddet och återställandet av den biologiska mångfalden samt införandet av rena och cirkulära lösningar. Förenkling, modernisering och digitalisering samt tillräcklig finansiering kommer att vara avgörande för ett framgångsrikt genomförande av politiken och regelverket. Det är också viktigt att förstå och övervinna de utmaningar som genomförandet innebär för att den

rättsliga ramen ska kunna slå rot, ge effekter och skapa engagemang hos alla de som berörs. Alla sektorer och grupper måste se den nytta som den gröna omställningen medför för dem.

Kommissionen kommer därför att fortsätta sitt nära samarbete med medlemsstaterna och alla berörda parter. Dialoger med ekonomiska aktörer och arbetsmarknadens parter samt medborgarpaneler[121] är exempel på detta arbete för att stödja viktiga grupper när det gäller att förstå klimat- och miljörisker och öka deras stöd för de åtgärder som behövs för att bygga upp resiliens och långsiktig hållbarhet inom alla delar av det socioekonomiska spektrumet.

Det krävs betydande investeringar för att driva på den gröna omställningen i EU och uppnå målet om klimatneutralitet. Att finansiera den gröna omställningen är avgörande för att undvika kostnaderna för klimatförändringarna och miljöförstöringen, som förstör de ekosystemtjänster som ger näring åt ekonomin och samhället. För att överbrygga finansieringsgapet behövs offentliga och privata investeringar, och fossila bränslen och andra miljöskadliga subventioner bör fasas ut.

Investerare och industrin är i allt högre grad med på tåget och förstår vad hållbarhet innebär för framtiden för deras affärsmodeller och vilka strategiska beslut de behöver fatta på lång sikt. För att den gröna omställningen ska kunna ske måste den integreras bättre i ekonomiska samordningsmekanismer såsom makroekonomisk samordning och den europeiska planeringsterminen.

Slutligen är globala åtgärder för klimatförändringar och miljömål avgörande. EU har lett vägen genom att sätta klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och mer nyligen plastföroreningar och vattenresiliens i centrum för den internationella agendan. EU mobiliserar det internationella samfundet för att uppnå det åttonde miljöhandlingsprogrammets vision om att leva gott inom planetens gränser.

[121] Medborgarnas deltagarplattform - Europeiska kommissionen (europa.eu).